

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII kadencja
Marszałek Senatu

Druk nr 1846

Warszawa, 3 października 2013 r.

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek

Zgodnie z art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. mam zaszczyt przekazać Pani Marszałek podjętą przez Senat na 40. posiedzeniu w dniu 3 października 2013 r. uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy

**- o zmianie ustawy - Prawo o ustroju
sądów wojskowych** wraz z projektem tej ustawy.

Projekt ustawy stanowi wykonanie obowiązku dostosowania systemu prawa do orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Jednocześnie pragnę poinformować, że Senat upoważnił senator Grażynę Sztark do reprezentowania Senatu w dalszych pracach nad tym projektem.

Z poważaniem

(-) Bogdan Borusewicz

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 3 października 2013 r.

**w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju
sądów wojskowych**

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Senat wnosi do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych.

Jednocześnie upoważnia senator Grażynę Sztark do reprezentowania Senatu w pracach nad projektem.

MARSZAŁEK SENATU

Bogdan BORUSEWICZ

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych

Art. 1. W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 952 oraz z 2013 r. poz. 448) w art. 3:

1) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, w drodze rozporządzenia, tworzy i znosi sądy wojskowe oraz określa ich siedziby i obszary właściwości, mając na względzie potrzebę zapewnienia racjonalnej organizacji sądownictwa wojskowego przez dostosowanie liczby sądów, ich wielkości i obszarów właściwości do rozmieszczenia Sił Zbrojnych realizującą zasadę dostępu do sądu i uwzględniającą ekonomię postępowania sądowego, w celu zagwarantowania realizacji prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, a także mając na uwadze potrzeby Sił Zbrojnych w przypadku ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

§ 4. Kierując się kryteriami i celem, o których mowa w § 3, Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może tworzyć i znosić wydziały zamiejscowe wojskowych sądów garnizonowych.”;

2) uchyla się § 5 i 6.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Cel projektowanej ustawy

Projektowana ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych ma na celu dostosowanie systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 marca 2013 r. (sygn. akt K 27/12), stwierdzającego niezgodność art. 3 § 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 952, z późn. zm.; dalej jako: u.s.w.) z art. 92 ust. 1 Konstytucji. Sentencja rozstrzygnięcia została opublikowana w Dz. U. z 2013 r. poz. 448 w dniu 11 kwietnia 2013 r. Wyrok wraz z uzasadnieniem ukazał się w OTK ZU Nr 3A, poz. 29.

2. Przedmiot i istota wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego

Art. 92 ust. 1 (zdanie drugie) Konstytucji określa warunki, jakim powinno odpowiadać upoważnienie do wydania rozporządzenia będącego aktem wykonawczym do ustawy. Wedle powołanego wzorca kontroli, upoważnienie powinno wskazywać organ właściwy do wydania rozporządzenia, zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu. Zgodnie z ugruntowaną linią orzecniczą Trybunału, upoważnienie musi być wyraźne (nie może być domniemywane), a ponadto powinno mieć charakter szczegółowy tak pod względem podmiotowym, przedmiotowym, jak i treściowym. Jeżeli chodzi przy tym o ostatnie z tych kryteriów, to warto podkreślić, że stopień dookreślenia i sama formuła wytycznych pozostawione są w zasadzie uznaniu ustawodawcy. Niemniej sąd konstytucyjny przyjmuje, że ustalenie ich minimum treściowego zależy od regulowanej materii – im większa jest bowiem ingerencja w sferę konstytucyjnych praw i wolności, tym bardziej szczegółowe muszą być wytyczne. Nie ulega jednak wątpliwości, że brak jakichkolwiek wytycznych (choćby nawet sformułowanych w innej jednostce redakcyjnej ustawy niż ta, która obejmuje upoważnienie) przesądza o niekonstytucyjności upoważnienia.

W myśl zakwestionowanego art. 3 § 3 u.s.w., Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, tworzy i znosi, w drodze rozporządzenia, sądy wojskowe oraz określa ich siedziby i obszary właściwości. Przytoczony przepis wskazuje zatem organ właściwy do wydania rozporządzenia oraz zakres spraw przekazanych do uregulowania, przez co spełnia wymagania szczególności podmiotowej i przedmiotowej. Nie zawiera natomiast wytycznych. Co więcej: na gruncie

pozostałych przepisów u.s.w. także nie da się zrekonstruować wytycznych odnośnie do treści rozporządzenia, o którym mowa w art. 3 § 3.

Jak zauważył Trybunał Konstytucyjny, jedynym przepisem opisującym kompetencje Ministra Obrony Narodowej w tym zakresie jest właśnie zaskarżony art. 3 § 3 i nie ma w u.s.w. innych postanowień, które bezpośrednio bądź też pośrednio determinowałyby okoliczności, jakie wymieniony Minister powinien uwzględniać realizując swoje kompetencje. W konsekwencji więc można postawić tezę, że Minister Obrony Narodowej otrzymał wręcz nieograniczoną swobodę, gdy chodzi o tworzenie i znoszenie sądów wojskowych oraz określanie ich siedzib i obszarów właściwości. Tymczasem „[w] wypadku czynności takich jak tworzenie i znoszenie sądów, określanie ich siedzib i obszarów właściwości wskazówki/wytyczne są zasadniczym elementem upoważnienia i wymagana jest ich znaczna szczególność, a to ze względu na doniosłość tych czynności.” Notabene „[b]raku wytycznych nie sanuje nałożony na Ministra Obrony Narodowej obowiązek wydania rozporządzenia «w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa». (...) [W]skazania dotyczące spraw proceduralnych (np. nakazujące, by ustanowienie rozporządzenia następowało «w porozumieniu» czy «po zasięgnięciu opinii») nie mogą zastąpić wytycznych merytorycznych wymaganych przez art. 92 ust. 1 Konstytucji.”

Trybunał Konstytucyjny podzielił tym samym zarzut niekonstytucyjności upoważnienia zamieszczonego w art. 3 § 3 u.s.w. Jednocześnie Trybunał uznał, iż celowe jest odroczenie terminu utraty mocy obowiązującej tego przepisu. Rozporządzenia wydane w oparciu o art. 3 § 3 u.s.w. nie ulegają bowiem „skonsumowaniu” w zakresie, w jakim określają siedziby sądów wojskowych i obszary ich właściwości, w związku z czym wyeliminowanie z systemu prawa podstawy ich wydania skutkowałoby automatycznie ich derogacją oraz luką prawną. Dlatego też, stosownie do pkt II sentencji wyroku, zakwestionowany przepis utraci moc obowiązującą z upływem 12 miesięcy od dnia ogłoszenia orzeczenia w Dzienniku Ustaw (12 kwietnia 2014 r.).

3. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Zważywszy motywy rozstrzygnięcia przedstawione w uzasadnieniu wyroku, w projekcie proponuje się nadanie nowego brzmienia nie tylko przepisowi negatywnie zweryfikowanemu przez Trybunał Konstytucyjny, lecz również art. 3 § 4 u.s.w. Projektowana ustawa zakłada poza tym uchylenie w art. 3 § 5 i 6 u.s.w.

W świetle wypowiedzi Trybunału niezbędne staje się uzupełnienie art. 3 § 3 u.s.w. o wytyczne wskazujące kryteria, jakimi Minister Obrony Narodowej winien kierować się przy wydawaniu rozporządzeń o utworzeniu lub zniesieniu sądów wojskowych oraz przy określaniu siedzib takich sądów i obszarów ich właściwości. Pewną inspiracją w tym zakresie mogą być wytyczne sformułowane w art. 20 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej jako: u.s.p.), ponieważ w tej samej sprawie, tj. K 27/12, zostały one zaaprobowane przez Trybunał Konstytucyjny. Nade wszystko użyta w tym przepisie formuła: „kierując się potrzebą zapewnienia racjonalnej organizacji sądownictwa, przez dostosowanie liczby sądów, ich wielkości i obszarów właściwości do zakresu obciążenia wpływem spraw, a także uwzględniając ekonomię postępowania sądowego, w celu zagwarantowania realizacji prawa obywatela do rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie” oceniona została jako „wystarczająco szczegółowa”, a zatem satysfakcjonująca z punktu widzenia art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Przejmując wobec tego, w zmodyfikowanej wersji, wyżej przytoczone kryteria, w projektowanym § 3 (art. 1 pkt 1 projektu) uwzględniono dodatkowo fakt, że między liczbą i siedzibami sądów wojskowych z jednej strony, a strukturą organizacyjną (roz rozmieszczeniem) Sił Zbrojnych z drugiej powinna zachodzić ścisła korelacja.

Identyczne wytyczne miałyby być miarodajne w przypadku tworzenia i znoszenia wydziałów zamiejscowych wojskowych sądów garnizonowych (projektowany § 4). Obecnie wspomniane wydziały zamiejscowe mogą być tworzone (znoszone) na zasadach określonych w art. 3 § 4 u.s.w., przy czym powołana jednostka redakcyjna obciążona jest taką samą wadą w postaci braku wytycznych. Stąd celowe jest niewątpliwie objęcie jej proponowaną nowelizacją.

Na marginesie wypada jeszcze nadmienić, iż projektodawca postanowił pozostawić formę rozporządzenia jako właściwą dla tworzenia i znoszenia wydziałów zamiejscowych sądów wojskowych, mimo że wydziały oraz ośrodki zamiejscowe sądów powszechnych mogą być tworzone i znoszone w drodze zarządzenia (art. 19 § 1 u.s.p.), a więc aktu normatywnego, co do którego art. 93 Konstytucji nie wprowadza już wymogu ustalenia wytycznych. Przeniesienie omawianego rozwiązania z u.s.p. na grunt regulacji dotyczących sądownictwa wojskowego nie jest na pewno pożądane, gdyż budzi ono poważne zastrzeżenia natury konstytucyjnej. Wystarczy w tym miejscu wskazać, że według art. 93 ust. 1 Konstytucji zarządzenie jest aktem o charakterze wewnętrznym i może obowiązywać wyłącznie jednostki organizacyjne

podległe organowi, który dane zarządzenie wydał. Wydziały zamiejscowe wojskowych sądów garnizonowych nie mogą natomiast zostać zakwalifikowane jako jednostki podległe Ministrowi Obrony Narodowej (podobnie skądinąd jak wydziały czy też ośrodki zamiejscowe sądów powszechnych w stosunku do Ministra Sprawiedliwości). W związku z tym Senat uznał, iż prawidłowym zabiegiem legislacyjnym będzie dodanie w przepisie odnoszącym się do wydziałów zamiejscowych sądów wojskowych brakujących wytycznych.

Przy okazji proponuje się uchylenie w art. 3 u.s.w. przepisów § 5 i 6. Sądy wojskowe, o których mowa w tych paragrafach, nie znajdują nawet szczątkowych odniesień w ustawie (§ 6 nakazuje stosować do nich odpowiednio pozostałe przepisy ustawowe). W szczególności więc nie została uregulowana struktura tychże sądów, zasady ich podporządkowania oraz zakresy właściwości. Poza tym w przeszłości przepis o analogicznym brzmieniu (por. art. 6 § 1 zd. 2 ustawy z dnia 8 czerwca 1972 r. o ustroju sądów wojskowych – Dz. U. Nr 23, poz. 166, z późn. zm.) był wykorzystywany do tworzenia sądów armijnych, dywizyjnych, polowych, a ponadto wojskowych sądów PKP, Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i wielu innych, które w praktyce nie służyły sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Aktualnie nie ma potrzeby powoływania tego typu sądów, a istniejące już wojskowe sądy garnizonowe oraz wojskowe sądy okręgowe (i ewentualnie wydziały zamiejscowe wojskowych sądów garnizonowych, które zostaną utworzone na podstawie znowelizowanego art. 3 § 4 u.s.w.) są wystarczającym gwarantem przestrzegania zasady państwa prawnego, a zarazem efektywnego sprawowania wymiaru sprawiedliwości zarówno w czasie pokoju, jak i w okresie wojny.

4. Skutki projektowanej ustawy

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych uwzględnia stanowisko Trybunału Konstytucyjnego zaprezentowane w wyroku z dnia 27 marca 2013 r. Podstawowym jego skutkiem będzie zatem zastąpienie regulacji, która nie czyni zadość standardom konstytucyjnym, taką, która będzie już w pełni odpowiadać wymogom z art. 92 ust. 1 ustawy zasadniczej.

Przewiduje się, że projektowana ustawa nie pociągnie za sobą skutków finansowych dla budżetu państwa ani nie wpłynie na poziom dochodów i wydatków pozostałych jednostek sektora finansów publicznych, w tym zwłaszcza jednostek samorządu terytorialnego.

Projektowane zmiany nie będą miały również wpływu na konkurencyjność gospodarki i funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Co się tyczy natomiast samych sądów wojskowych, to projekt nie zakłada per se modyfikacji istniejącej obecnie siatki tych sądów, aczkolwiek zaznaczyć należy, że wydając rozporządzenie na podstawie znowelizowanego art. 3 § 3 u.s.w. (względnie także na podstawie art. 3 § 4) Minister Obrony Narodowej będzie musiał zadbać o to, by spełnione były przesłanki przewidziane w tym przepisie. To z kolei wymagać będzie zapewne refleksji co do zasadności utrzymania wszystkich sądów wojskowych, które zostały utworzone na mocy rozporządzenia z dnia 19 listopada 1998 r. w sprawie utworzenia sądów wojskowych oraz określenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz. U. Nr 146, poz. 956; zob. też rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie zniesienia niektórych wojskowych sądów garnizonowych oraz zmiany rozporządzenia w sprawie utworzenia sądów wojskowych oraz określenia ich siedzib i obszarów właściwości, opubl. w Dz. U. Nr 32, poz. 175), jak również ewentualnej potrzeby utworzenia nowych sądów tudzież wydziałów zamiejscowych. Ponieważ jednak podjęcie ostatecznej decyzji w tym zakresie mieści się w kompetencji wskazanego Ministra, projektowana ustawa nie ingeruje bezpośrednio w opisywaną sferę.

5. Konsultacje

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego poinformował, iż Sąd Najwyższy nie zgłasza uwag odnośnie do proponowanych rozwiązań. Analogiczne stanowisko zajęli Minister Obrony Narodowej i Minister Sprawiedliwości, przy czym ten pierwszy wskazał, że sama nowelizacja u.s.w. nie wiąże się z konsekwencjami finansowymi, a ewentualne koszty mogą pojawić się dopiero na etapie podejmowania przez Ministra Obrony Narodowej faktycznych decyzji o utworzeniu lub zniesieniu jednostek organizacyjnych sądownictwa wojskowego. Z kolei Minister Sprawiedliwości zaznaczył, że ustawa nie spowoduje skutków dla budżetu państwa w częściach: 15 „Sądy powszechne” oraz 37 „Sprawiedliwość”.

Zastrzeżenia co do projektowanego brzmienia art. 3 § 3 (art. 1 pkt 1 projektu) zgłosiła Helsińska Fundacja Praw Człowieka. W ocenie Fundacji, przyjęte wytyczne oparte są na niedostatecznie zobiektywizowanych kryteriach, czyniąc upoważnienie dla Ministra Obrony Narodowej blankietowym. Pożądane byłoby – z punktu widzenia HFPCz – ustanowienie bardziej obiektywnych przesłanek, które miałyby być brane pod uwagę przy wydawaniu rozporządzeń w przedmiocie tworzenia i znoszenia sądów wojskowych oraz określaniu ich siedzib i obszarów właściwości. Helsińska Fundacja Praw Człowieka postuluje w szczególności,

aby u.s.w. determinowała, choćby pośrednio, liczbę wojskowych sądów okręgowych oraz wojskowych sądów garnizonowych i by właściwość miejscowa owych sądów była powiązana z podziałem terytorialnym państwa. W swej opinii Fundacja posiłkuje się zdaniem odrębnymi zgłoszonymi do wyroku z dnia 27 marca 2013 r. Mając na względzie stanowiska pozostałych podmiotów opiniujących, a także wiążący i jednocześnie ostateczny charakter orzeczenia stwierdzającego, że art. 20 pkt 1 u.s.p. jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji (art. 190 ust. 1 Konstytucji), Senat nie uwzględnił powyższych uwag. Uwzględniono za to propozycję terminologiczną Fundacji i usunięto z wytycznych określenie „obywatel”, pozostawiając sformułowanie „prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie”.

Krajowa Rada Sądownictwa zaproponowała natomiast zmianę fragmentu projektowanego upoważnienia i dostosowanie wytycznych do specyfiki sądów wojskowych (w szczególności przez zrezygnowanie z kryterium wpływu spraw), a także zniesienie możliwości tworzenia „innych” sądów wojskowych niż sądy wymienione w art. 3 § 1 u.s.w. Sugestie te zostały uwzględnione na etapie I czytania.

Pozostałe podmioty poproszone o opinie, tj. Naczelna Rada Adwokacka, Krajowa Rada Radców Prawnych i Stowarzyszenie Sędziów Polskich JUSTITIA, nie przedstawiły swoich stanowisk w sprawie.

6. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej

Proponowane rozwiązania nie są objęte prawem Unii Europejskiej.

BAS-WAPEiM-2548/13

Warszawa, 17 października 2013 r.

SEKRETARIAT SZEFA KS

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

L.dz. ....
Data wpływu 18. 10. 2013

Opinia prawna
w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej senackiego projektu
ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych
(przedstawiciel wnioskodawcy: senator Grażyna Anna Sztark)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2012 r. poz. 32, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt przewiduje zmianę § 3 i § 4 oraz uchylenie § 5 i § 6 w art. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 952, ze zm.; dalej: u.s.w.). Zmieniany § 3 dotyczy upoważnienia Ministra Obrony Narodowej (dalej: minister) do tworzenia i znoszenia sądów wojskowych oraz określania ich siedzib i obszaru właściwości, w drodze rozporządzenia. Zmiana ma na celu dostosowanie analizowanej ustawy do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 marca 2013 r. (sygn. K 27/12), w którym stwierdzono niezgodność art. 3 § 3 u.s.w. z art. 92 ust. 1 Konstytucji, ze względu na brak w kwestionowanej regulacji wytycznych dla ministra, związanych z tworzeniem struktury sądów wojskowych. Proponowana ustawa określa wytyczne w tym zakresie.

Projekt przewiduje ponadto określenie wytycznych w przypadku tworzenia przez ministra wydziałów zamiejscowych wojskowych sądów garnizonowych (zmieniany art. 3 § 4 u.s.w.) oraz wyłącza możliwość tworzenia innych niż określone w art. 3 § 2 u.s.w. sądów wojskowych w razie wojny bądź ogłoszenia mobilizacji (uchylenie § 5 i § 6 w art. 3 u.s.w.).

Proponowana ustawa ma wejść w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Kwestie stanowiące przedmiot projektu ustawy nie są regulowane prawem Unii Europejskiej.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Prawo Unii Europejskiej nie reguluje kwestii zawartych w przepisach opiniowanego projektu.

4. Konkluzja

Przedmiot projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Szef Kancelarii Sejmu

Lech Czapla

BAS-WAPEiM-2549/13

Warszawa, 17 października 2013 r.

SEKRETARIAT SZEFA KANCELARII SEJMU

Pani

L.dz. ....

Ewa Kopacz

Data wpływu **18. 10. 2013**

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna

w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu – czy senacki projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych (przedstawiciel wnioskodawcy: senator Grażyna Anna Sztark) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt przewiduje zmianę § 3 i § 4 oraz uchylenie § 5 i § 6 w art. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 952, ze zm.; dalej: u.s.w.). Zmieniany § 3 dotyczy upoważnienia Ministra Obrony Narodowej (dalej: minister) do tworzenia i znoszenia sądów wojskowych oraz określania ich siedzib i obszaru właściwości, w drodze rozporządzenia. Proponowana ustawa określa wytyczne w tym zakresie.

Projekt przewiduje ponadto określenie wytycznych w przypadku tworzenia przez ministra wydziałów zamiejscowych wojskowych sądów garnizonowych (zmieniany art. 3 § 4 u.s.w.) oraz wyłącza możliwość tworzenia innych niż określone w art. 3 § 2 u.s.w. sądów wojskowych w razie wojny bądź ogłoszenia mobilizacji (uchylenie § 5 i § 6 w art. 3 u.s.w.).

Przedmiot projektu ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Szef Kancelarii Sejmu

Lech Czapla

SZEF KANCELARII SENATU

Ewa Polkowska

SV-0401-18(40)/13

SEKRETARIAT SZEFA KS

L.dz. ....

Data wpływu ... 08.10.2013 ...

Warszawa, dnia 08 października 2013 r.

Szanowny Pan

Lech Czapla

Szef Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z przesłaniem do Sejmu, podjętej przez Senat na 40. posiedzeniu uchwały z dnia 3 października 2013 r. w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych (wraz z projektem tej ustawy), pragnę przekazać Panu Ministrowi stanowiska podmiotów zewnętrznych przesłane do Senatu w toku postępowania zmierzającego do wypracowania przedmiotowego projektu ustawy.

Stanowiska w sprawie projektu ustawy przedstawiły następujące podmioty:

- 1) Sąd Najwyższy,
- 2) Krajowa Rada Sądownictwa,
- 3) Helsińska Fundacja Praw Człowieka,
- 4) Minister Obrony Narodowej,
- 5) Minister Sprawiedliwości.

2 powierzenie

wz. Szefa Kancelarii Senatu

Aleksandra Sidorupka
Pyre 1301
Aleksandra Sidorupka

KU 411/13

Warszawa, dnia 14.08.2013 r.

**PIERWSZY PREZES
SĄDU NAJWYŻSZEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

BSA IV-021-313/13

**Pan
Piotr ZIENTARSKI
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senat Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Przewodniczący!

W odpowiedzi na pismo z dnia 9 sierpnia 2013 r., BPS/KU-034/424/3/13 uprzejmie informuję, że Sąd Najwyższy nie zgłasza uwag do **projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych.**

Z wyrazami szacunku

Stanisław Dąbrowski

Stanisław DĄBROWSKI

PRZEWODNICZĄCY
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA
Nr WOK-020-107/13

Warszawa, 2013-08-15

Dot. BPS/KU-034/424/4/13

Pan Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senat RP

Szanowny Panie Przewodniczący,

W związku z przedstawionym do zaopiniowania projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych (druk senacki nr 424) uprzejmie informuję, że Krajowa Rada Sądownictwa zajmie stanowisko na najbliższym posiedzeniu plenarnym, które odbędzie się w dniach 10-13 września 2013 r.

Z pozdrowieniami

Antoni Górski

SSN Antoni Górski

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA
z dnia 11.09.13

**dotycząca senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy prawo o ustroju sądów
wojskowych**

Krajowa Rada Sądownictwa po zapoznaniu się z treścią projektu ustawy o zmianie ustawy prawo o ustroju sądów wojskowych zgłaszając swoje uwagi generalnie opiniuje pozytywnie przedłożony projekt.

Rada zauważa, że proponowane zmiany są wynikiem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 27 marca 2013 r. (sygn. akt K 27/12), stwierdził niezgodność art. 3 § 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 952, z późn. zm. z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Zgodzić się należy z projektodawcą, że pewną inspiracją w zakresie określenia kryteriów mających stanowić o tworzeniu i znoszeniu sądów mogą być wytyczne sformułowane w art. 20 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Nie mniej jednak nie może ująć uwadze fakt, że inna jest właściwość sądów wojskowych w czasie pokoju, a inna w okresie mobilizacji i wojny. Tym samym obciążenie wpływem spraw w sądach wojskowych uzależnione jest od wspomnianych okresów. Z tych względów zaproponowane w projekcie ustawy kryterium "zakresu obciążenia poszczególnych sądów wpływem spraw" nie jest właściwe. W tym zakresie należy pamiętać, że w przypadku mobilizacji i w okresie wojny w obszarze działań wojennych wymiar sprawiedliwości zostanie oparty na istniejących sądach wojskowych (właściwość sądów wojskowych rozszerza zarówno ustawa o powszechnym obowiązku obrony, jak i ustawa o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej). W ramach istniejących sądów wojskowych będzie można tworzyć nowe sądy lub wydziały zamiejscowe. W tym miejscu należy zauważyć, że sądy wojskowe w przypadku mobilizacji i okresie wojny będą funkcjonowały w stanach etatowych czasu pokoju, albowiem, o ile można powołać sędziego sądu powszechnego lub administracyjnego bez jego zgody do służby wojskowej, o tyle nie można go bez tej zgody powołać do sprawowania wymiaru sprawiedliwości w sądach wojskowych.

Z tych względów Rada proponuje, aby art. 3 § 3 ustawy prawo o ustroju sądów wojskowych otrzymał brzmienie:

„§3. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, w drodze rozporządzenia, tworzy i znosi sądy wojskowe oraz określa ich siedziby i obszary właściwości, mając na względzie potrzebę zapewnienia racjonalnej organizacji sądownictwa wojskowego przez dostosowanie liczby sądów, ich wielkości i obszarów właściwości do rozmieszczenia Sił Zbrojnych realizującą zasadę dostępu obywatela do sądu i uwzględniającą ekonomię postępowania sądowego, w celu zagwarantowania realizacji prawa obywatela do rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie, a także mając na uwadze potrzeby Sił Zbrojnych w przypadku ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.”

Ponadto Rada proponuje wyeliminowanie z art. 3 § 4 punktu 2 albowiem z jednej strony nie określa się, jakie to inne sądy wojskowe będą tworzone, a w szczególności nie określa się ich struktur, podporządkowania oraz zakresu właściwości, z drugiej zaś strony przepis ten w przeszłości zezwalał na tworzenie sądów armijnych, dywizyjnych, polowych, a także wojskowych sądów PKP, Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i wiele innych, które nie sprawdziły się a były wykorzystywane do innych celów niż sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. W obecnym systemie prawa sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w czasie pokoju i okresie wojny przez wojskowe sądy garnizonowe i okręgowe oraz ewentualnie utworzone wydziały zamiejscowe jest w ocenie Rady przejrzystym i wystarczającym gwarantem przestrzegania procedur. Z tych względów Rada proponuje aby art. 3 § 4 otrzymał brzmienie:

„§4. Kierując się kryteriami i celem, o których mowa w § 3, Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może tworzyć i znosić wydziały zamiejscowe wojskowych sądów garnizonowych.

KU 424/13

HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA
HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS

RADA FUNDACJI

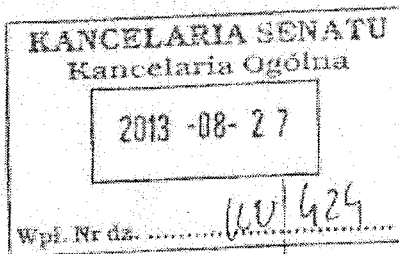
Halina Bortnowska-Dąbrowska
Jerzy Ciemniewski
Janusz Grzelak
Michał Nawrocki
Marek Antoni Nowicki
Teresa Romer
Stefan Starczewski

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Adam Bodnar
Sekretarz: Maciej Nowicki
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Jarina A. Kłosowska

Warszawa, dnia 20 sierpnia 2013 r.

3761/2013/MPL/MSz

Szanowny Pan
Senator dr Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej Senatu RP
ul. Wiejska 6
00-902 Warszawa

Wielce Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na Pana pismo z dnia 9 sierpnia 2013 r. uprzejmie przedstawiam opinię Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w przedmiocie rozwiązań zaproponowanych w senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych (druk senacki nr 424).

Opiniowany projekt ma na celu wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia z dnia 27 marca 2013 r. (sygn. akt K 27/12), stwierdzającego niezgodność art. 3 § 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (dalej: u.s.w.)¹ z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP. W przywołanym orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny wskazał, że naruszenie Konstytucji polegało na tym, że przepis upoważniający Ministra Obrony Narodowej do tworzenia i znoszenia sądów wojskowych oraz określania ich siedzib i obszarów właściwości nie zawiera jakichkolwiek wytycznych co do treści rozporządzenia, a zatem nie spełnia wymagania szczególności treściowej wynikającego z art. 92 ust. 1 Konstytucji. Trybunał podkreślił nadto, że nie jest możliwe zrekonstruowanie wytycznych co do treści rozporządzenia, o którym mowa w art. 3 § 3 u.s.w. z innych przepisów ustawy. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego w ustawie brak jest jakiegokolwiek przepisu, który bezpośrednio lub pośrednio wskazywałby okoliczności, jakie Minister powinien uwzględnić realizując powierzone mu przez art. 3 § 3 u.s.w. kompetencje. Z tych względów w ocenie TK, „Minister Obrony Narodowej otrzymał nieograniczoną swobodę w zakresie tworzenia i znoszenia sądów wojskowych oraz określania ich siedzib i obszarów właściwości”.

Trybunał Konstytucyjny postanowił odroczyć utratę mocy obowiązującej art. 3 § 3 u.s.w. o 12 miesięcy od daty ogłoszenia wyroku. Z powyższego wynika, że przywołany

¹ Dz. U. z 2012 r. poz. 952 ze zmianami.

przepis utraci moc obowiązującą z dniem 12 kwietnia 2014 r.². Aktualnie obowiązujące rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej wydane na podstawie art. 3 § 3 u.s.w.³ utracą moc obowiązującą z dniem 12 kwietnia 2014 r. w zakresie w jakim określają siedziby sądów wojskowych i obszar ich właściwości w następstwie utraty mocy przez przepis upoważniający do ich wydania.

W opiniowanym projekcie ustawy proponuje się uzupełnienie przepisu art. 3 § 3 u.s.w. o wytyczne, którymi Minister Obrony Narodowej powinien kierować się przy tworzeniu i znoszeniu sądów wojskowych oraz ustalaniu ich siedzib i obszarów właściwości. Projektowany przepis art. 3 § 3 u.s.w. ma otrzymać brzmienie: „Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, w drodze rozporządzenia, tworzy i znosi sądy wojskowe oraz określa ich siedziby i obszary właściwości, mając na względzie potrzebę zapewnienia racjonalnej organizacji sądownictwa wojskowego przez dostosowanie liczby sądów, ich wielkości i obszarów właściwości do rozmieszczenia Sił Zbrojnych oraz zakresu obciążenia poszczególnych sądów wpływem spraw, a także uwzględniając ekonomię postępowania sądowego, w celu zagwarantowania realizacji prawa obywatela do rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie”. Wytyczne zawarte w projektowanym przepisie skonstruowano w oparciu o kryteria zawarte w art. 20 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej: u.s.p.)⁴, dodatkowo uzupełniając je o kryterium związku liczby i obszarów sądów wojskowych z rozmieszczeniem Sił Zbrojnych.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka ocenia, że w opiniowanym projekcie zawarto nazbyt ogólne i nieostre kryteria, którymi powinien kierować się Minister Obrony Narodowej przy wydawaniu rozporządzeń w przedmiocie tworzenia i znoszenia sądów wojskowych oraz określaniu ich siedzib i obszarów właściwości. Należy postulować ustanowienie kryteriów bardziej obiektywnych, wskazujących choćby pośrednio liczbę sądów wojskowych obu szczebli, które powinny zostać utworzone oraz ich miejscową właściwość związaną z podziałem terytorialnym państwa. Wprawdzie zgodność z Konstytucją uprawnień organu władzy wykonawczej do tworzenia i znoszenia sądów oraz ustalania ich siedzib i obszarów właściwości w drodze rozporządzenia została potwierdzona w przywołanym orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 marca 2013 r., a także w odniesieniu do sądów powszechnych stwierdzono, że wytyczne zawarte w art. 20 u.s.p. są wystarczająco szczegółowe, należy pamiętać jednak, że w zdaniach odrębnych zgłoszonych do tego orzeczenia wskazywano na ułomność tak określonych wytycznych. Z tych względów należy poddać w wątpliwość, czy wzorowanie się w przypadku opiniowanego projektu na wytycznych zawartych w art. 20 u.s.p. jest fortunate.

Wytyczne z art. 20 u.s.p., które kopiuje opiniowany projekt są, jak słusznie podnosi sędzia Wojciech Hermeliński w zdaniu odrębnym do przywoływanego wyroku z dnia 27 marca 2013 r., skonstruowane w sposób „bardzo ogólny i odwołują się do kryterium pragmatycznego - to organ władzy wykonawczej ma podjąć decyzję, jakie rozwiązania dotyczące np. tworzenia i znoszenia sądów są »racjonalne«, a przyjęte przez niego kryteria mogą być w praktyce arbitralne i nie poddają się rzetelnej weryfikacji”. Trafnie wskazuje

² Sentencja wyroku została opublikowana w Dz. U. z 2013 r. poz. 448 z 11 kwietnia 2013 r.

³ Są to obecnie rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej: z dnia 19 listopada 1998 r. w sprawie utworzenia sądów wojskowych oraz określenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz. U. z 1998 r. Nr 146, poz. 956 ze zmianami) oraz z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie zniesienia niektórych wojskowych sądów garnizonowych oraz zmiany rozporządzenia w sprawie utworzenia sądów wojskowych oraz określenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz. U. z 2010 r. Nr 32, poz. 175).

⁴ Dz. U. z 2001 r. Nr 98, poz. 1070 ze zm.

także w swoim zdaniu odrębnym sędzia Teresa Liszcz, że kryteria wskazane w art. 20 u.s.p. są „na tyle ogólne, że nie pozwalają nawet w przybliżeniu określić liczby sądów poszczególnych szczebli, które powinien utworzyć Minister”. Także sędzia Marek Zubik zaznaczał w zdaniu odrębnym do przywołanego wyżej orzeczenia, że wytyczne zawarte w art. 20 u.s.p. mają charakter blankietowy i „z uwagi na swój ogólny charakter uzasadniać mogą niemal każdą decyzję Ministra”.

Wymaga nadto podkreślenia, że w Prawie o ustroju sądów wojskowych brak jest regulacji analogicznej do zawartej w przepisach art. 10 u.s.p., zgodnie z którym sąd rejonowy tworzy się dla jednej lub większej liczby gmin, sąd okręgowy tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch sądów rejonowych, a sąd apelacyjny tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch okręgów sądowych. Przywołane zasady zawarte w ustawie - Prawo o ustroju sądów powszechnych stanowią niewielkie, ale jednak ograniczenie uznaniowej władzy Ministra Sprawiedliwości w tworzeniu i znoszeniu sądów powszechnych. Podobnych regulacji brak jest w Prawie o ustroju sądów wojskowych, co sprawia, że arbitralność Ministra Obrony Narodowej w ustalaniu liczby sądów i ich siedzib jest jeszcze większa niż w przypadku sądów powszechnych.

Dodatkowo wskazać należy, że kryterium „zagwarantowania realizacji prawa obywatela do rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie” jest nie do końca precyzyjne biorąc pod uwagę postanowienia Konstytucji RP dotyczące prawa do sądu. Prawo do sądu określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, przysługuje bowiem każdemu podmiotowi praw i wolności, a nie tylko obywatelom RP⁵.

Z przywołanych wyżej względów Helsińska Fundacja Praw Człowieka ocenia, że wytyczne zawarte w projektowanym art. 3 § 3 u.s.w. oparte są na niedostatecznie zobiektywizowanych kryteriach, czyniąc blankietowym upoważnienie Ministra Obrony Narodowej do tworzenia i znoszenia sądów oraz ustalania ich siedzib i obszarów właściwości. Należy postulować także przyspieszenie prac nad opiniowanym projektem ustawy, gdyż z przyjętego w nim okresu *vacatio legis*, a także daty utraty mocy obowiązującej przez art. 3 § 3 u.s.w. wynika, że Prezydent RP powinien otrzymać nowelizację do podpisu najpóźniej w grudniu 2013 r.

W imieniu Zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
WICEPREZES ZARZĄDU
Adam Bodnar

⁵ Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”.

Warszawa, 2013-08-22

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

300/888/T29/13/JS

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

REKORDARZKA JAWNA NR 1

Nr. 5724/KP/17
23. SIE. 2013

Pan Piotr ZIENTARSKI

PRZEWODNICZĄCY KOMISJI USTAWODAWCZEJ

SENAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Seacnoy Panie Przewodniczący

W odpowiedzi na pismo Pana Przewodniczącego z dnia 9 sierpnia br. (BPS/KU-034/424/2./13) dotyczące opinii resortu obrony narodowej odnośnie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych (druk senacki nr 424) uprzejmie informuję, że Ministerstwo Obrony Narodowej nie wnosi uwag do wskazanego projektu.

W ocenie resortu obrony narodowej projektowana regulacja uwzględnia stanowisko Trybunału Konstytucyjnego zaprezentowane w wyroku z dnia 27 marca br. stwierdzającym niezgodność art. 3 § 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 952 ze zm.) z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

Ponadto z merytorycznego punktu widzenia za jak najbardziej prawidłowe uznać należy rozwiązanie polegające na pozostawieniu formy rozporządzenia jako właściwej dla tworzenia i znoszenia wydziałów zamiejscowych wojskowych sądów garnizonowych.

Odnosząc się do skutków finansowych wejścia w życie ustawy uprzejmie informuję, że zaproponowane w projekcie ustawy rozwiązania są neutralne dla budżetu państwa zarówno na etapie tworzenia tych przepisów, jak i wejścia ich w życie.

Ewentualne skutki finansowe mogą pojawić się na etapie podejmowania przez Ministra Obrony Narodowej faktycznych decyzji w zakresie tworzenia lub znoszenia jednostek organizacyjnych sądownictwa wojskowego w regulacjach wykonawczych.

Czesław Mroczek

wz. Czesław MROCZEK
SEKRETARZ STANU

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 28 sierpnia 2013 r.

DPrC-IV-4602-3/13/†

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej Senatu RP

szanowny Panie Przewodny!

W odpowiedzi na pismo z dnia 9 sierpnia 2013 r. (znak: BPS/KU-034/424/1/13), w którym zwrócił się Pan Przewodniczący z prośbą o opinię w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy - *Prawo o ustroju sądów wojskowych* (druk senacki nr 424), uprzejmie informuję, że nie zgłaszam uwag do przedmiotowego projektu.

Jednocześnie nadmieniam, że proponowane rozwiązania nie spowodują skutków finansowych dla budżetu państwa w części 15 „Sądy powszechne” oraz w części 37 „Sprawiedliwość”.

z poważaniem

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Michał Kubiś

Michał Kubiś
Podsekretarz Stanu